

NAGRADA **IGORJA ZABELA** **ZA KULTURO IN** **TEORIJO 2024**

Nagrada Igorja Zabela za kulturo in teorijo 2024 **Prejemnica štipendije**

Natalija Vujošević, umetnica in kuratorica, Inštitut za sodobno umetnost, Cetinje in Muzej sodobne umetnosti Črne gore, Podgorica, Črna gora

Utemeljitev

Žirija podeljuje štipendijo Igorja Zabela 2024 **Nataliji Vujošević** za izjemno raziskovalno delo, ki vključuje zgodovljenje, oživljanje in kontekstualizacijo marginaliziranih, a globalno edinstvenih umetniških zbirk in arhivov iz časa jugoslovanskega socializma, pa tudi postjugoslovanskih obdobj. S svojim delom prispeva tako k prepoznavnosti teh zbirk in arhivov kakor k razvoju sodobnih arhivskih, raziskovalnih in kuratorskih praks, ki temeljijo na postkolonialni teoriji in dekolonizaciji. Žirija prepoznava vpliv Natalije Vujošević kot kuratorke pri soustvarjanju pomembnih mednarodnih omrežij in sodelovanj z umetniki, raziskovalci in umetnostnimi institucijami, ki se tvorijo okoli preučevanj in sodobne rekontekstualizacije arhivov.

Umetnica in kuratorica Natalija Vujošević (1976, Podgorica) razvija obsežno in angažirano kuratorsko in raziskovalno prakso. Leta 2012 je v Cetinju ustanovila nevladno organizacijo, Inštitut za sodobno umetnost (ISU), kjer je sprožila, vodila in sokurirala več stalnih projektov, posvečenih produkciji znanja, raziskavam in arhivom. Od leta 2022 deluje tudi kot kuratorica v Muzeju sodobne umetnosti Črne gore (MSUCG). Med njenimi mednarodnimi projekti je treba omeniti vsaj kuriranje črnogorskega paviljona na 59. beneškem bienalu (2022).

Žirija še posebej izpostavlja kuratorsko in raziskovalno delo Natalije Vujošević v okviru ISU in MSUCG. Jedro njene prakse na ISU je arhivsko in umetniško raziskovanje zapostavljenih zbirk in družbenega spomina; njen najpomembnejši dosežek v tem kontekstu je *Arhiv Cetinjskih bienalov*, nastal v sodelovanju z Ireno Lagator Pejović. Ta dolgoročni arhivski projekt raziskuje zgodovino Cetinjskih bienalov, ki so potekali v turbulentnem obdobju 1991–2004, in njihov emancipacijski vpliv na lokalno umetnost. Projekt povezuje raziskovalno in arhivsko delo z izobraževanjem in v lokalno skupnost usmerjenim kulturnim delom. Trenutne aktivnosti vključujejo pripravo javno dostopnega spletnega arhiva (arhivcb.net), razstavo v javnem prostoru v Cetinju in več publikacij (načrtovanih za sezono 2025/26).

NAGRADA **IGORJA ZABELA** **ZA KULTURO IN** **TEORIJO 2024**

V MSUCG je skupaj z Anito Ćulafić, Marino Čelebić in Nado Baković zasnovala izjemni projekt *Laboratorij zbirke umetnosti neuvrščenih držav*, ki raziskuje dragoceno zbirko osemsto del iz šestinpetdesetih neuvrščenih držav. Zbirko je v takratnem Titogradu (danes Podgorica) oblikovala Galerija umetnosti neuvrščenih držav Josip Broz Tito, delujoča v obdobju 1981–95. Laboratorij oživlja dekolonialno, prot imperialno, protikapitalistično in protifašistično dediščino gibanja neuvrščenih ter preizprašuje opustitev njegove vizije miroljubnega, pravičnega sobivanja, temelječega na načelih solidarnosti. Zbirka je nedavno pridobila status zaščitene kulturne dediščine, v pripravi pa je publikacija, ki bo dokumentirala pretekli dve leti delovanja laboratorija.

Žirija v delu Natalije Vujošević posebej prepozna in ceni razsežnost dialoškega pretresanja marginaliziranih zbirk in arhivov ter njihovih kulturnih in političnih vrednosti. Kot kuratorica združuje arhivsko gradivo, obstoječa umetniška dela ali nove produkcije letih in pri tem vzpostavlja povezave med perifernimi geografskimi območji. Takšna srečanja omogočajo tako nenehno izmenjavo izkušenj in znanja kakor razmišljanje o odnosu med časom, prostorom, (skupnim) spominom in kulturno dediščino. Žirija želi s štipendijo okrepiti tovrstne, pa tudi prihodnje z arhivi povezane projekte Natalije Vujošević, ki jih vodijo načela izmenjave, sodelovanja in spoštovanja raznolikosti, kar je tudi temelj, na katerem je bila zgrajena Galerija umetnosti neuvrščenih držav.

Žirija 2024

- **Manuel Borja-Villel**, umetnostni zgodovinar in kurator, Madrid/Barcelona
- **Ilona Németh**, umetnica, kuratorica in profesorica na Fakulteti za arhitekturo in oblikovanje Slovaške univerze za tehnologijo STU, Bratislava
- **Angelika Richter**, umetnostna zgodovinarica, kuratorica in predsednica Šole za umetnost in oblikovanje Weißensee, Berlin